

Kas on ilma kihva keeranud?

■ Kihva keeraja on hukas juba Vana-Assüüria aegadest: noored ja ilm.

Veebruari algul selgus IPCC (ÜRO valitsustevahelise kliimamuutuste ekspertkogu) raportist, et 90% tõenäosusega oleme ise süüdi, et ilmastik on ära rikutud.

Kas on inimene muutunud tõesti nii võimsaks, et on võimeline kliimat muutma, loodust ümber kujundama? Ja mis ajast?

Sellest võib veel aru saada, et tuumapommidega saab nii maad kui ilma pahupidi keerata – egas muidu ÜRO Peaasamblee 1974. a poleks soovitanud keelustada ilma sõjalistel eesmärkidel muutmise projektid. Aga mooduseid sellisteks sigadusteks on väga palju.

Kuidas teistele külma teha?

Inimkonna ajaloos on üks karm periood, mida nimetatakse väikeseks jääajaks. Laias laastus kestis see periood aastail 1300–1860. Vahepeal oli veidi soojemaid aegu, mil Euroopa elanikkond kosus, siis kliima jälle jahenes.

Loomulikult huvitavad tolalaseidki inimesi külmaperioodide tekke põhjused. Tagajär-

gedega oli asi selge: pidevalt madal temperatuur põhjustas külvide ikaldusi, kariloomade lõppemisi, laste kõrget surevust, nälga, ühesõnaga: sotsiaalseid katastroofe.

Toonased kompetentsed organid jõudsid põhjaliku uurimistöö tulemusena ka hädade põhjusteni: need olid antropogeensed ehk inimtekkelised.

Ilmnes, et pea kõikides riikides tegutses harukordselt palju nõidasid. Teiseks põhjuseks leiti kogukondade patune eluviis. Andmete analüüs näitas, et nädalaid kestvad vihmad, sagedased äikesed, hävitavad rahehood ning põud ei saa kuidagi olla looduslikud.

Olukord olevat veidi paranenud, kui aastail 1580–1595 põletati Lõuna-Prantsusmaal 800 nõida (tuldse olevat nõidumise pärast Euroopas elu jätnud mitu tuhat ilma ümberkujundajat).

Uurimisalused tunnistasid muu hulgas, et neil oli kuratlik plaan hävitada viinamarjavälju, viljapõlde ning viia elanikud nälja abil kannibalismini!

Üks tuntumaid antropogeensete kliimamuutuste põhjuste vastu võitlejaid oli šoti kuningas James VI, kes isikli-

kult sai füüsilisi kannatusi tugeva rahe läbi.

XIX sajandil muutus nii kliima kui selle muutumise põhjused. 1869 arutati ajakirjas Scientific American, kas hulk uusi raudteid on viinud preeurias suviste vihmade tugevnenemiseni.

Üks preester leidis omakorda, et alates Antillide saarestiku koloniseerimisest on orkaanide arv sealkandis tunduvalt sagenenud.

Järgmisel sajandil tuli teadlastel aga selgitada, et raadioaparaatide levik ei saa põhjustada vihmahoogude intensiivistumist.

5. juunil 1953 toimus USAs Nevada katsepolügooni kohal atmosfääris aatomipommi plahvatus. Kolm päeva hiljem pühkisid tornaadod mitmes osariigis minema külasid. Loomulikult seostati nähtust tuumakatsetusega.

Meteoroloogidel oli tükk tegemist, et hajutada tekkinud kahtlusi. Selgituseks – ühel korralikul aikesesüsteemil on energiat aatomipommist palju kordi enam.

Märksa tööparasemad kliima kujundajad on nüüdsel

ajal stratosfääris lendavad lennukid, mille heitgaasid mõjutavad atmosfääri koostist ja omadusi.

Kui suur on tegelikult lennukite osatähtsus, selgus hiljuti toimunud unikaalse eksperimendi käigus. Nimelt keelati kohe pärast terroritegusid septembris 2001 mitmeks päevaks kommertslennud USA ja Kanada kohal.

Lennukid saastavad

Tulemus: Põhja-Ameerika atmosfäär muutus haruldaselt klaariks. Kui New York välja arvata, olevat väga kerge olnud hingata, sest saasteainete hulk õhus langes tohutult!

Viimane näide ilmest aggressioonist: 1995 süüdistas Vladimir Žirinovski lääneriike pöuase ilma saatmises Venemaa kohale.

Lõpetaksin loo Eesti geofüüsiku Olavi Kärneri tõdemusega kesk- ja uusima aja võrdlusest (raamatus “Universum valguses ja vihas”, Tallinn, 2005).

“Kas tänaseks on suhtumine muutunud? /.../ Inimkonnale meeldib uskuda oma (kõik)võimsusesse ja alati lei-

dub äriemehe, kes sellest kasu lõikavad. /.../ Milleks põletada kodanikke, kui see toob kaasa vaid lisakulu, näiteks puude hankimiseks? Parem saata neile kaela trahvid.”

AIN KALLIS,
erakond Parem Ilm

Maaleht õnnitleb oma tublit autorit Ain Kallist, kellele president annab homme üle Valgetähe V klassi teenetemärgi.

KARIN KALJULATE